

ELŐSZÓ

Az MTA-ELTE Egyetemtörténeti Kutatócsoport 2016. október 13–14-én, Budapesten tartotta egyik nemzetközi részvételű konferenciáját a reformáció közelgő 500. évfordulója alkalmából. A konferencia címe, „*Reformáció és peregrináció*” azt fejezte ki, hogy a szervezők elsősorban a reformáció művelődéstörténeti vonatkozásaival kívántak foglalkozni, ezen belül is különös hangsúlyt fektetve az e korszakban oly fontos külföldi egyetemjárásra. A cél az volt, hogy a peregrináció kérdését több tudományterület szemszögéből vizsgáljuk meg, ezért volt szerencsés, hogy az előadók között egyetem-történészeket, irodalomtörténészeket, egyháztörténészeket, sőt gazdaságtörténészeket is üdvözölhettünk. A két nap alatt összesen 20 előadásra került sor, melyek a peregrináció és reformáció kapcsolatának témakörét járták körül különböző aspektusokból a 15. századtól a 20. századig. Az előadók között az Evangélikus Hittudományi Egyetem, a Károli Gáspár Református Egyetem, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Budapesti Corvinus Egyetem, a Miskolci és a Debreceni Egyetem oktatói, az MTA-ELTE kutatócsoportjainak tagjai, valamint hazai egyházi és világi levéltárosok is voltak. Rajtuk kívül az előadók soraiban határon túli magyar kutatókat is üdvözölhettünk: Erdélyből református és unitárius lelkészeket, Szlovákiából az Eperjesi Egyetem rektorát.

Mohács után a külföldi egyetemjárás jelentette hosszú ideig az egyetlen lehetőséget Magyarországon a felsőbb szintű műveltség megszerzésére. Itthon ugyan sorra alakultak a kollégiumi típusú iskolák, az evangélikusok líceumai, a reformátusok kollégiumai, sőt Erdélyben egy unitárius kollégium is, de ezekben az ún. akadémiai tagozatok csak alapot adtak egy későbbi valódi egyetemi szintű tanulmányhoz. Ez az oka annak, hogy Mohácstól a 18. század végéig nagyjából 10 és félezer személy több mint 15 ezer beiratkozást regisztrált az európai protestáns egyetemeken és az akadémiai gimnáziumokban. Tökéletes pontossággal sohasem fogjuk tudni megmondani, hogy hányan és hol tanultak Európában, mert sokan nem szerepelnek az egyetemek anyakönyveiben, az is kérdés, hogy kik voltak valódi tanulók és kik az ún. „cavallier-tours” résztvevői. Sokszor a megszokottól teljesen eltérő forrásokból tudunk meg új adatokat, mint pl. a városi számadáskönyvekből, az *album amicorum*okból, könyvtári beiratkozási naplókából vagy éppen könyvek *possessor* bejegyzéseiből. Ezenkívül itthon is vannak még olyan források, pl. a protestáns lelkészek ordinációs jegyzőkönyvei, amelyekből a hazai peregrináció új adatai kerülhetnek elő.

A konferencia érdeme éppen az volt, hogy rámutatott a hazai egyetemjárás-kutatás további lehetőségeire és lehetséges irányaira. Örömmel adjuk most közre a konferencia előadásainak szerkesztett változatait. Egyben köszönetet szeretnénk mondani a Debreceni Egyetemnek és folyóiratának, a Gerundiumnak, amely jelentős gesztussal biztosította, hogy a konferencián elhangzott előadások egy önálló számban együttesen jelenhessenek meg a reformáció 500. évfordulója előtt tisztelegve. Hálás köszönet ezért a folyóirat főszerkesztőinek és a különszám szerkesztőjének, Bozzay Rékának.

Szögi László